

Міністерство екології та природних ресурсів України
Національний природний парк «Кармелюкове Поділля»
Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів
Вінницької ОДА
Департаменту міжнародного співробітництва та регіонального розвитку
Вінницької ОДА
Вінницької державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського
Чечельницька районна державна адміністрація
Чечельницька районна рада
Чечельницька селищна рада

«РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ В РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ»

**Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції
20–22 вересня 2018 р.**

сmt Чечельник
НПП «Кармелюкове Поділля»
2018 р.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», одним із видів використання територій та об'єктів ПЗФ є їх використання в оздоровчих та інших рекреаційних цілях. Це можливе за умови дотримання природоохоронного режиму, встановленого цим Законом та іншими актами чинного законодавства.

До установ ПЗФ України, які організовують і здійснюють рекреаційну діяльність, відносяться в першу чергу національні природні парки та регіональні ландшафтні парки, в яких найбільш вдало вирішується філософська проблема суперечності між збереженням природного довкілля та його рекреаційним використанням. Із цього погляду названі форми заповідання є на даний час найбільш соціально корисними й економічно вигідними.

За визначеннями, прийнятими на X Генеральній Асамблеї МСОП (Нью-Делі, 1969), національний парк — це досить великі території, де охорона природи часто поєднується з рекреацією, тобто відпочинком людей у природному, мало зміненому середовищі.

Важливою формою рекреації є туризм. Розрізняють багато видів туризму, але серед них для туристичних форм діяльності в межах заповідних територій є екотуризм. Він об'єднує всі ті види туризму, які орієнтовані на довготривале збереження природного довкілля (зокрема, заповідних ландшафтів), формування інтелектуально-гуманістичного світогляду, налагодження гуманних стосунків з місцевим населенням та органами самоврядування, поліпшення фінансово-економічного благополуччя регіонів.

За даними ВТО, туризм в природоохоронних територіях входить у п'ятірку основних стратегічних напрямків розвитку туризму на період до 2020 р. Розвиток екологічного туризму тісно пов'язаний із історією виділення територій, особливо привабливих з естетичної і рекреаційної точки зору, з розробкою нормативів їх використання і охорони.

Одним із завдань національного природного парку «Кармелюкове Поділля» є створення умов для організованого туризму та відпочинку. Робота по збереженню та підвищенню туристичної привабливості Парку сприяє розвитку туризму як Чечельниччини так і регіону в цілому. Парк забезпечує організацію рекреаційної інфраструктури, створення мережі еколого-освітніх та науково-пізнавальних маршрутів, рекреаційних зон для забезпечення сприятливих умов для відпочинку

Роль національних природних парків в розвитку туризму.
Р68 Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. Національний природний парк «Кармелюкове Поділля». (Чечельник, 19–21 вересня 2018 р.). — Вінниця: Вид-во «Твори», 2018. — 306 с.

У збірнику містяться матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Роль національних природних парків в розвитку туризму», яка відбулася 19–21 вересня 2018 р. в національному природному парку «Кармелюкове Поділля».

Представлені роботи відображають загальнотеоретичні, методологічні та практичні проблеми, які виникають в організації туристичної діяльності на природо-заповідних територіях та висвітлюють роль національних природних парків України в розвитку туризму.

В матеріалах висвітлено природний та історико-культурний потенціал НПП «Кармелюкове Поділля», соціально-економічні умови регіону його діяльності та рекреаційні ресурси, досвід інших Парків України.

Рекомендовано до друку науково-технічною радою НПП «Кармелюкове Поділля», протокол засідання НТР від 20.04.2018 р. № 12

Редакційна колегія:

Дудник Г. Л. — заступник директора, головний природознавець НПП «Кармелюкове Поділля»

Косаківський В. А. — кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України факультету історії, етнології і права, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Любченко В. Є. — кандидат географічних наук, начальник відділу науки НПП «Кармелюкове Поділля»

Романчук О. П. — директор НПП «Кармелюкове Поділля»

Стороженко Л. І. — начальник відділу еколого-освітньої роботи та рекреаційного благоустрою НПП «Кармелюкове Поділля»

Адреса:

вул. Свято-Михайлівська, 15, смт Чечельник, 24800, Вінницька обл.

Національний природний парк «Кармелюкове Поділля».

Тел.(04351) 2–18–88, e-mail: karmelukove_podilla@ukr.net

Тексти подаються в авторській редакції. Відповідальність за зміст та оформлення публікації несуть автори

незвичного для Поділля етнографічного свята. А обрядові костюми, маски довго вражали відвідувачів обласного краєзнавчого музею.

Ще одне яскраве дійство, яке взимку щорічно впродовж 10 років проводить відділ культури і туризму — фестиваль «Різдвяне диво». Святковою ходою, з музиками та зірками, у святкових колоритних строях крокують до районного будинку культури творчі колективи колядників та щедрівників територіальних громад району. У виставковій залі господині в білих святкових кожухах і старовинних хустках розгортають перед гостями свята щедрі світлиці, прикрашені дідухами, виробами з соломи, глини, солоного тіста та різдвяними стравами: кутею, варениками, узваром, калачами та іншими смаколикми української національної кухні. Зі сцени лунають обрядові пісні у виконанні як відомих аматорських колективів, так і дитячих, передаючи неймовірний дух Різдва та даруючи всім присутнім незабутні враження.

З метою відродження та популяризації українських традицій бджільництва, виховання у молоді поваги до національної культури, історії нашого народу саме 19 серпня на стадіоні с. Жабокричка за сприяння Каташинської сільської ради та ТОВ «Агрофірма «Україна — О» проводиться фестиваль «Медовий Спас — свято у нас!». До проведення фестивалю долучаються також представники органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ і організацій всіх форм власності, підприємці району. Розпочинається захід урочистою ходою (під музичний супровід) усіх учасників творчих колективів сіл Чечельницького та сусідніх районів Вінницької, Одеської, Кіровоградської областей. Після вітань господарів свята, очільників районної влади, священиків та ін. відбувається цікава й насичена програма з презентацією виставкових експозицій на медову тематику (вулики, рамки, продукти бджільництва, випічка) територіальних громад району, майстер-класом живопису на воді, оглядом колекцій старовинних речей та унікальних музейних світлин з історії сіл тощо. Завершується фестиваль великою концертною програмою (в т.ч. естрадних українських співаків), нагородженням учасників, частуванням присутніх, іграми та молодіжною дискотекою.

Ще один колоритне народне дійство — етнофестиваль «На Гозері» — з незабутніми старовинними піснями, танцями, з найсмачнішими короваями, рідкісними музейними експонатами, майстер-класами започатковано в минулому році Юлією Васюк, відомою землячкою з с. Бондурівка, яка втілила в ньому свою мрію і яку з ентузіазмом підтримав відділ культури і туризму.

Гостями 1-го Етнофестивалю були: ГО «Етномайстерня «Коло», фольклорний гурт «Мокоша», ансамбль народного танцю «Добродар» Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Леонтовича, 14 фольклорних колективів та 5 солістів із Чечельницького, Бершадського та інших навколишніх районів Вінницької, Кіровоградської та Одеської областей. Після чотирьох годинного захопливого перегляду концертної програми, яку дарували вдячним глядачам дорослі і наймолодші виконавці, відбулося нагородження всіх учасників, пригостання смачною юшкою та ситною кашею, цікава розважальна програма.

Отже, такі насичені фольклорно — етнографічні мистецькі фестивалі, по вінця наповнені духовною силою, спокоєм та гарним настроєм, як і матеріальна культурна спадщина, історія можуть привернути увагу туристів до нашого Чечельницького краю — чарівного куточка Поділля

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Барвінський І. Історія Чечельниччини з найдавніших часів до кінця ХХ ст. Одеса, 1998. 63 с.
2. Вовк С.Т., Таранець С.В., Косаківський В.А. Нариси з історії Чечельника. Вінниця, 2000. 213 с.
3. Пам'ятки історії та культури Вінницької області: зб. наук.пр. / наук. ред. В. Любченко. Вінниця, 2011. 415с.
4. Путешествие и туризм [Электронный ресурс] // <http://travel.rin.ru/html>

Рудь В. С., Зайцева О. В.

ПІВДЕННО-СХІДНЕ ПОДІЛЛЯ У V — ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ IV ТИС. ДО Н. Е.

Анотація. У статті розглянуто історичну ситуацію, яка склалася в часи трипільської культури на теренах Південно-Східного Поділля.

Ключові слова: трипільська культура, Буго-Дністровське межиріччя, локальні групи, відносна хронологія.

Заселення трипільським населенням Південно-Східного Поділля відбулося на ранньому етапі існування культури. Підтвердженням цього є матеріали олександрівської групи ранньотрипільських пам'яток у верхів'ях річок Рибниця, Тростянець та Ягорлик. До складу групи зараховано поселення Олександрівка, Тимкове, Слобідка-Західна та Партизанські Конюшні [Бурдо 1989]. Перші три пам'ятки відне-

сено до фази Трипілля АІІ (початок V тис. до н.е.). Зокрема Тимкове та Слобідка-Західна — до підфази 1, а Олександрівка — до підфази 2 [Бурдо 1998, с. 83, 86]. У цьому ж мікрореєоні відоме поселення і наступного етапу — ВІ. Поки що його характеризують незначні матеріали зі Слобідки-Лісництво.

В басейні Південного Бугу, у ранньотрипільський час існують пам'ятки Гайворон, Сабатинівка ІІ, Могильна ІІ та Могильна ІІІ та ін. [Бурдо 1989], а на рубежі етапів А та ВІ їх змінюють пам'ятки типу Сабатинівки І [Черниш 1982, с. 201; детальніше див.: Бурдо 2015, с. 11–26]. Також на рубежі етапів А та ВІ, в басейні Південного Бугу північніше, поширені пам'ятки типу Тростянця (Тростянець, Шкуринці, Степанівка, Плисків-Чернявка) [НА ІА НАНУ, ф. 12, 789, с. 162–165]. Загалом в межах досліджуваного регіону розташовано 16 ранньотрипільських поселень. Сумарна площа семи із них, для яких відомий цей показник, становить 22,05 га. Площа окремих пам'яток в межах 0,9–7,9 га.

Етап ВІ у північній частині регіону, у Подністров'ї, представлений пам'ятками борисівського типу (Озаринці, Воєводчинці, Вила Ярузькі) (середина V тис. до н.е.). С. М. Рижов відніс їх до типу Озаринці, який на Лівобережному Подністров'ї надалі переростає в пам'ятки Перекоринці, Нижній Ольчедаїв, Котюжани, Патринці. Паралельно цьому відбувається поширення традицій поселень типу Озаринці на терени Побужжя і вже там, а також в межиріччі Південного Бугу та Дніпра, на його думку, відбувається розвиток пам'яток саме борисівського типу [НА ІА НАНУ, ф. 12, 789, с. 162–165]. До кола борисівських пам'яток зараховано і найраніший шар поселення Буша у лівобережному Подністров'ї, в північно-західній частині досліджуваного регіону [Косаківський 2009а].

У південній зоні Середнього Побужжя на початку середнього Трипілля розвиваються пам'ятки сабатинівського локального варіанта [Черниш 1982, с. 201; Бурдо 2015, с. 11–26] (Сабатинівка І, Березівська ГЕС та ін.), які є свідченням поширення з-за Дністра традицій мальованого посуду, адже на вказаних пам'ятках поряд із заглибленою орнаментациєю посуду вже побутує і розписна. О. В. Цвек розділила пам'ятки цього часу на дві великі етнокультурні групи: Побужську та Буго-Дніпровську. Перша постійно перебуває під впливом західних традицій, а друга продовжує трипільську лінію розвитку. Ці групи вона об'єднала у «східнотрипільську культуру», розділену на чотири локальні варіанти. В досліджуваному нами регіоні частково існують

північно-бузький (за І. І. Зайцем) (Тростянець — Борисівка — Печера — Уланів — Переорки) та південно-бузький (сабатинівський тип за К. К. Черниш) [Заец 1992, с. 154–155].

У досліджуваному регіоні відомо сім поселень етапу ВІ. Для трьох із них визначено площі. Вони в межах 1,5–8,7 га. Сумарна площа поселень 15,7 га. Таким чином ми бачимо, що порівняно з раннім етапом кількість поселень та їх сумарна площа скорочуються, що може відображати відтік населення, вірогідно у східному напрямку.

Яскравою пам'яткою наступного етапу, ВІ–ІІ у другій половині V тис. до н.е., на Південному Бузі є Кліщів, який став епонімним для кліщівського типу поселень [Заец 1975]. Поява кераміки властивої Кліщеву, як вважається, стала наслідком злиття місцевих «східнотрипільських» традицій із впливами з півночі та півдня, де існували заліщицька та солонченська групи відповідно [НА ІА НАНУ, ф. 12, 789, с. 165–166]. Південно-східна межа поширення пам'яток заліщицького варіанта (за Н. М. Виноградовою) проходить по північно-західному краю досліджуваного регіону. Про це свідчать матеріали поселення Григорівка на лівобережжі Середнього Дністра. До солонченського варіанта (за Н. М. Виноградовою) зараховано п'ять поселень регіону: Перлікань, Гармацьке 1, Подойма 3, Попенки та Рашків 6 [Виноградова 1983, с. 9, рис. 1].

На етапі ВІ–ІІ збільшуються як кількість поселень так і їх площі. Окремі пам'ятки сягають розмірів 32–49,5 га. Сумарна площа поселень в регіоні становить не менш як 161,1 га. Все це можливо розглядати, як свідчення швидкого збільшення чисельності населення ще на цьому етапі.

Найдавніші пам'ятки етапу ВІІ у регіоні (кін. V тис. — початок ІV тис. до н. е.) пов'язані з раковецькою групою. Ранні поселення групи в основному поширені на Правобережному Подністров'ї. Однак матеріали поселення Немирівське на р. Кодима [Видейко 1994; Видейко 2010] свідчать про заселення вже ранніми раковецькими племенами також і Правобережжя середнього Побужжя. Отже, раковецька група склалася в основному на території поширення солонченського варіанта (Середнє Подністров'я).

Наступна, друга фаза раковецької групи представлена поселеннями типу Мерешовки-Четецує ІІІ [Сорокин 1990, с. 97–98; Рижов 2003, с. 29]. Ареал поширення групи швидко зростає. Окрім території поширення поселень раннього етапу групи, поселення пізнього етапу займають також верхнє Подністров'я, щільніше заселяють Середнє Побужжя [Рижов 2007, с. 452]. У межах досліджуваної території ма-

емо численні матеріали з поселень Тростянчик та Буша, які можливо віднести до мерешовського типу пам'яток. Незначні матеріали з Станіславки та Ухожан теж зараховуємо до цього типу. Однак серед матеріалів Буші та Тростянчика, незважаючи на їх спорідненість, помітна низка відмінностей в посуді та його орнаментатії.

На основі населення раковецької групи, яке заселило межиріччя Південного Бугу та Дністра, та під впливом сусіднього трипільського населення, володимирської, небелівської і петренської груп наприкінці етапу VII склалася чечельницька локальна група зі своєрідними рисами матеріальної культури.

Північніше території чечельницької групи на етапі її формування у Дністро-Бузькому межиріччі поширені пам'ятки спочатку типу Ворошилівки, а потім — немирівського типу. Це були генетично пов'язані між собою фази середньобузької групи на етапі VII. Утворення першої з них, як вважається, є наслідком появи в Побужжі пам'яток раковецького типу, а згодом мерешовського. Немирівські ж пам'ятки склалися під впливом петренської групи [Гусев 1995, с. 146–153; Рижов 2007, с. 458, 461], яка на початку етапу VII сформувалася на основі пам'яток мерешовської фази раковецької групи [Рижов 2007, с. 452].

Наступним хронологічним шаблоном Трипілья VII у регіоні є пам'ятки типу Криничок, з яким пов'язуємо генезу чечельницької групи. Він представлений лише двома пунктами: епонімним поселенням Кринички з лівобережного басейну р. Кодима, відомим за розкопками понад столітньої давності, та попередньо віднесеним до цього типу незначний підйомний матеріал з пункту Кінецьпіль. Близькою пам'яткою до Криничок, за керамікою, видається Гетьманівка I з лівобережного басейну р. Кодими. На основі нечисельного матеріалу поки що виділяємо її у окрему фазу розвитку чечельницької групи.

Відносну хронологію чечельницької групи нині можливо представити наступним чином: Кринички → Гетьманівка I (?) → Черкасів Сад II → Кирилівка → Чечельник/Ольгопіль/Стіна 1/4 → Білий Камінь. Ця група бере свій початок з другої половини етапу VII та існує до кінця етапу CI.

На підставі імпортів та подібностей у формах і орнаментатії посуду чечельницьку групу можливо синхронізувати з низкою інших локально-хронологічних утворень трипільської культури: небелівською, канівською, томашівською, петренською та шипинецькою, городищинським типом та населенням басейнів рік Бахлуй і Бістріца.

Перші дестабілізуючі фактори, які в майбутньому призвели до сходження з історичної арени чечельницької локальної групи, очевидно варто шукати у незначній міграції в її середовище східних пізньопетренських племен. Дана теза, висловлена Т. М. Ткачуком, підкріплюється фактичним матеріалом зі Стіни IV, де знайдено виробу як петренських майстрів, так і їх наступників у Правобережному Подністров'ї — представлених типом Варварівка XV. Дослідник висловив думку, що в зв'язку з цим впливом іноетнічного населення відбувається і частковий відхід чечельницьких общин далі на схід, в середовище пізньотомашівських племен [Ткачук 2002–2003, с. 273].

I, нарешті, остаточне зникнення чечельницької групи дослідники пов'язували із повною асиміляцією та інтеграцією пізньочечельницьких пам'яток до складу косенівської групи. Вона, будучи східним відгалуженням жванецької (бринзенської) групи, пройшла на територію Буго-Дніпровського межиріччя через територію чечельницької групи. Свідченням цього є окремі форми посуду та орнаменти, що трапляються на ранньокосенівських пам'ятках [Рижов 2007, с. 469].

Разом із тим досі так і не було встановлено точних шляхів просування племен з теренів Середнього Подністров'я. Найзахіднішим поселенням косенівської групи на сьогодні є Завадівка на лівому березі Південного Бугу. Але і воно не свідчить про міграції населення на схід, а навпаки про відтік племен косенівської групи на другій фазі розвитку у західному напрямку [НА ІА НАНУ, ф. 12, 789, с. 170–172; Пічкур 2003]. Ранні ж пам'ятки групи розташовані не те що на значній відстані від Дністра, а й за мінімум як 50 км на північний схід від Південного Бугу. Нещодавно виявлене автором поселення Кринички-Ферма у верхів'ї лівого берега р. Марківка (річкова система лівобережного Дністра) віднесено автором до бринзенської групи. Підтвердженням цього є і форми посуду і орнаментатія. Ця обставина, на нашу думку, принаймні частково вказує на вірогідні шляхи переміщення у східному напрямку населення з Подністров'я.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бурдос Н. Б. Александровская группа раннетрипольских памятников / Н. Б. Бурдо // Памятники трипольской культуры в Северо-Западном Причерноморье. — К., 1989. — С. 5–30.

2. Бурдо Н. Б. Хронологія і періодизація Трипілля А / Н. Б. Бурдо // Археологія. — 1998. — № 4. — С. 78–88.
3. Бурдо Н.Б. Место памятников сабаатиновского типа в структуре культурного комплекса Кукутень-Триполье / Н. Б. Бурдо // МАСП. — Вып. 15. — Одесса, 2015. — С. 11–26.
4. Видейко М. Ю. Исследования поселений среднего этапа трипольской культуры на р. Кодыме / М. Ю. Видейко // Древнее Причерноморье. — Одесса, 1994. — С. 18–25
5. Виноградова Н. М. Племена Днестровско-Прутского междуречья в период расцвета трипольской культуры / Н. М. Виноградова. — Кишинев: Штиинца, 1983. — 106 с.
6. Видейко М. Ю. Матеріали з розкопок поселення трипільської культури біля с. Немирівське Балтського району Одеської області / М. Ю. Видейко // Колекції наукових фондів Інституту Археології НАН України. — К., 2010. — Вип. 3. — С. 12–14.
7. Гусев С. О. Трипільська культура Середнього Побужжя рубежу IV–III тис. до н. е. / С. О. Гусев. — Вінниця, 1995. — 304 с.
8. Заец И. И. Поселение трипольской культуры Клищев на Южном Буге / И. И. Заец, С. Н. Рыжов. — К., 1992. — 177 с.
9. Заец И.И. Древние земледельцы среднего течения Южного Буга во второй половине IV тысячелетия до н. э. (По материалам трипольского поселения Клищев Тывровского р-на Винницкой обл.): автореф. дис. на соискание научн. степени канд. ист. наук / Иван Иванович Заец. — Москва, 1975. — 19 с.
10. Науковий архів Інституту археології НАНУ, ф. 12, Од. зб. 789. Рижов С. М. Кераміка поселень трипільської культури Буго–Дніпровського межиріччя як історичне джерело: дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук, 1999, 435 арк.
11. Пічкур Є. В. До історії вивчення пам'яток косенівської локальної групи / Є. В. Пічкур // Трипільські поселення–гіганти. Матеріали міжнародної конференції. — К.: «Корвін Пресс», 2003. — С. 116–120.
12. Рижов С. М. Сучасний стан вивчення культурно-історичної спільності Кукутень–Трипілля на території України / С. М. Рижов // О. Ольжич. Археологія. — К., 2007. — С. 437–477.
13. Рижов С. М. Місце пам'яток раковецького варіанта у розвитку середнього етапу трипільської культури / С. М. Рижов // Галич в доісторії і середньовіччі. Матеріали міжнародної археологічної конференції. Галич, 4–6 вересня 2003. — Галич, 2003. — С. 29–33.

14. Сорокин В. Я. К проблеме хронологии памятников среднего Триполья Молдавии / В. Я. Сорокин // РПГТ. — К., 1990. — С. 94–101.
15. Ткачук Т. М. Нові дані про локально–хронологічну приналежність поселення Стіна IV / Т. М. Ткачук, О. О. Якубенко // Українознавчі студії. — Івано-Франківськ, 2002–2003. — № 4–5. — С. 265–274.
16. Черныш Е. К. Энеолит Правобережной Украины и Молдавии / Е. К. Черныш // Энеолит СССР. — Москва: Наука, 1982. — С. 166–347

Сошнікова Л.М.

АТРАКТИВНІ ОБ'ЄКТИ ВУЗЬКОКОЛІЙНОЇ ЗАЛІЗНИЦІ «РУДНИЦЯ — ГАЙВОРОН» ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ В РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. В статті дано короткий історичний опис створення вузькоколіїної залізниці «Рудниця-Гайворон», рекреаційні можливості її використання на протяжності Вінницької та Кіровоградської областей.

Ключові слова: вузькоколіїна залізниця, «кукушка», залізничний маршрут, культурно-історична спадщина, локомотивне депо, «подільський трамвай», рейкомобіль, екологічний баланс.

Будь-який вид транспорту, який винайшло людство, рано чи пізно стає надбанням мандрівників та туристів. Останнім часом стали популярними тури по незвіданих куточках нашої планети. До послуг туристів автобусні тури по різних містах і країнах, екскурсії на вертольотах і невеликих літаках. Але самим надійним і перевіреним часом видом переміщення на далекі відстані є залізничний транспорт. В наш час він виявився незаслужено недооцінений туристами. А даремно, адже, в багатьох країнах світу, і в Україні також, існує безліч чудових залізничних маршрутів, які пролягають по красивих куточках нашої планети.

Не є секретом те, що, загалом, туризм в Україні знаходиться у кризовому стані. В першу чергу це проявляється у інтересах споживача, а саме — українському мандрівнику значно цікавіше здійснити подорож за кордон, адже культурно-історична спадщина, об'єкти природно-заповідного фонду та загальний рівень життя в європейських країнах вищий ніж в Україні. Керівники туристичних організацій, міс-

42. Шабельник Лариса Володимирівна — редактор, редакція районної газети «Чечельницький вісник», смт Чечельник, Вінницька область

43. Шагін Наталя Володимирівна — вчитель, Кирнасівська ЗЗСО І–ІІІ ступенів, с. Кирнасівка Тульчинський район Вінницька область

44. Шишка Михайло Микитович — начальник відділу рекреації та туризму, НПП «Північне Поділля», с. Підгірці Бродівський район Львівська область

45. Шпак Ніна Петрівна — науковий співробітник, НПП «Кармелюкове Поділля», смт Чечельник Вінницька область

46. Шпак-Косаківська Наталія. Миколаївна — заслужений майстер народної творчості України, керівник гуртків автентичної вишивки та народного мистецтва ВОСЮН, м. Вінниця.

47. Шуть Ольга Володимирівна — директор, Чечельницька ЦРБ, смт Чечельник Вінницька область

48. Ярославський Олександр Володимирович — співробітник наукового відділу, НПП «Кармелюкове Поділля», смт Чечельник Вінницька область

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Частина 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА РЕГІОНАХ	5
Гудзевич А.В., Любченко В.Є., Пижик А.М. МІСЦЕ НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ» У НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОМЕРЕЖІ	5
Денисюк Г.І. ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ ВІД РЕКРЕАНТІВ І ТУРИСТІВ	13
Коляджин І. І., Форгіль Я. С. РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ВЕРХОВИНЩИНИ — ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	16
Лисенко Г.М. ТУРИЗМ — ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	25
Лошак Л.М., Шагін Н.В., Марценюк Г.П. ВПЛЕНЕНЕ В ІСТОРІЮ РІДНОГО КРАЮ МЕРЕЖИВО ЦІЛЮЩИХ ДЖЕРЕЛ	30
Марківська Л.В. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ НА ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЯХ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ.....	41
Мельник Т. І. ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ НОВИХ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ ПО СХІДНОМУ ПОДІЛЛЮ (ВІННИЧЧИНІ) ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ЇХ УКЛАДАННЯ	50
Частина 2. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКАХ	63
Совгіра С.В., Душечкіна Н.Ю., Гончаренко Г.Є. ПЕРСПЕКТИВНІ ЗАПОВІДНІ ОБ’ЄКТИ ПІВДЕННО-БУЗЬКОГО ЕКОКОРИДОРУ В МЕЖАХ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	63
Дудник Г.Л. УРОЧИЩЕ «ВИШЕНЬКА» ЯК ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНА ПРИРОДНА ТЕРИТОРІЯ	73
Дудник О.М., Іщенко Г.О. РОЛЬ СЛУЖБИ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ НПП В СТВОРЕНІ УМОВ ДЛЯ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	79
Леонтяк Г.П., Дудник Г.Л. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ НЕДЕРЕВНОЇ ПРОДУКЦІЇ В РЕКРЕАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ»	85
Марківська Л.В. БОТАНІЧНА ПАМ’ЯТКА ПРИРОДИ «ТЕРЕЩУКІВ ЯР» — ОКРАСА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ»	92
Савка Є.М. СТАЦІОНАРНІ ОБ’ЄКТИ РЕКРЕАЦІЇ В НПП «СИНЕВИР» — ОСНОВА РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....	102

Міськов А.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРНІТОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ДЕСНЯНСЬКО-СТАРОГУТСЬКИЙ».....	108
Негода О.С. ЕКСКУРСІЯ — ЯК МЕТОД ЕКОЛОГО-ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ В ДОХНЯНСЬКОМУ ПНДВ.....	111
Романчук О.П. ПЕРСПЕКТИВИ РЕКРЕАЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ»	118
Сташенко Т. Г. ЕКОЛОГІЧНІ СТЕЖКИ ТА МАРШРУТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ» ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЙОГО ЕКОТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ..	123
Тарабан С.В. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «БІЛОБЕРЕЖЖЯ СВЯТОСЛАВА».....	131
Шишка М.М. ПРОДУЦЕНТИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЯХ НПП «ПІВНІЧНЕ ПОДІЛЛЯ»	136
Шпак Н.П., Марківська Л.В., Негода О.С., Сібіковський А.О. СЕЗОННИЙ РИТМ РОЗВИТКУ І ДИНАМІКА РОСТОВИХ ПРОЦЕСІВ РОСЛИН РІЗНИХ ЦЕНОПОПУЛЯЦІЙ НА ТЕРИТОРІЇ НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ».....	146
Ярославський О.В. КЛІМАТИЧНІ УМОВИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ»	153
Частина 3. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ — СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ІМІДЖУ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ	160
Ваколюк В.Д., Демченко С.В. ВОДНИЙ СПЛАВ ПО РІЧЦІ ПІВДЕННИЙ БУГ ЯК СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ»	160
Дудник Г.Л. ЩОДО ПОХОДЖЕННЯ ВЛАСНОЇ НАЗВИ НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ»	164
Колійчук В. І. ПАВЛО ЧЕРНІЄВСЬКИЙ — ПОЕТ-КРАЄЗНАВЕЦЬ З ЧЕЧЕЛЬНИКА	168
Косаківський В.А., Шпак-Косаківська Н.М. РЕМЕСЛА ТА ПРОМИСЛИ СМТ ЧЕЧЕЛЬНИК НА ПІВДЕННО-СХІДНОМУ ПОДІЛЛІ	172
Кравчук О. М., Калитко С. Л. ПОВАЛЕННЯ ВЛАДИ ГЕТЬМАНА П. СКОРОПАДСЬКОГО НА ЧЕЧЕЛЬНИЧЧИНІ	184
Монастирська А. С. КОСАКІВСЬКИЙ ВІКТОР АФАНАСІЙОВИЧ — ДОСЛІДНИК ІСТОРІЇ ЧЕЧЕЛЬНИКА.....	191

Рудковський О.А., Миленко Н.М., Подобайло А.В., Митропан Ю.М. КАПЛІНЦІВСЬКИЙ МІСТ, ЯК ОБ'ЄКТ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПИРЯТИНЩИНИ	200
Педін П. Ф. ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ДУХОВНОГО ЦЕНТРУ РОСІЯН-СТАРООБРЯДЦІВ У СЕЛІ КУРЕНІВКА В ПРАЦЯХ С. В. ТАРАНЦЯ	204
Поцілуйко Т.А. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЧЕЧЕЛЬНИЦЬКОГО КРАЮ ТА ЙОГО ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ	201
Рудь В. С., Зайцева О. В. ПІВДЕННО-СХІДНЕ ПОДІЛЛЯ У V — ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ IV ТИС. ДО Н. Е.	219
Сошнікова Л.М. АТРАКТИВНІ ОБ'ЄКТИ ВУЗЬКОКОЛІЙНОЇ ЗАЛІЗНИЦІ «РУДНИЦЯ — ГАЙВОРОН» ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ В РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ...	225
Сташенко Т. Г., Коваленко В. О. МУЗЕЇ ЯК ОБ'ЄКТИ КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	233
Таранець С.В. ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО УРЯДУ ЩОДО КУРЕНІВСЬКИХ МОНАСТИРІВ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.	237
Українець О.В. ІСТОРИЧНИМИ СТЕЖКАМИ ТУЛЬЧИНСЬКОГО КРАЮ	246
Шпак Н.П. СТАРОВІКОВІ ДЕРЕВА, ЯК КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ СДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА «САДИБА»	257
Шуть О. В. ВИДАТНІ ОСОБИСТОСТІ ЧЕЧЕЛЬНИЦЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	267
Частина 4. МЕНЕДЖМЕНТ ТУРИЗМУ	273
Любченко В.Є. ДО ПИТАННЯ ОЦІНКИ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКИМИ РЕСУРСАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ.....	273
Стороженко Л.І. ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НПП «КАРМЕЛЮКОВЕ ПОДІЛЛЯ»	283
Табенська О.І. ТУРИЗМ — ЗАПОРУКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	288
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	299

Наукове видання

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ В РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

**Матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції
19–21 вересня 2018 р.**

Національний природний парк
«Кармелюкове Поділля»
сmt Чечельник, Вінницька область

Віддруковано з оригіналів замовника.

ФОП Бабій І.В.

м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000

(096) 97-30-934, (093) 89-13-852

e-mail: info@tvoru.com.ua

<http://www.tvoru.com.ua>

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.

Умов. друк. арк. 17.7. Обл.-вид. арк. 12,5.

Наклад 100 прим. Зам. № 00